

Oponentský posudek na diplomovou práci Pavly Jumrové

Pavla Jumrová si nezvolila snadné téma. Postav v krátkých prózách Jaroslava Durycha je totiž velmi mnoho, jistě desítky, a samy tyto prózy vznikaly v průběhu takřka půlstoletí, od Svatého Jiří před první válkou (toto dílo dlouho slovníky včetně Lexikonu české literatury uváděly jako drama) až po Boží duhu v polovině padesátých let. Kromě toho existují různé koncepce postav v literatuře a samozřejmě vzniká otázka, zda lze na základě analýzy postav dospět k přesvědčujícím závěrům o celku a smyslu autorova díla. Zvláště když, jak víme, Jaroslav Durych nepsal jenom krátké prózy. Ani literatura k Durychovi nenabízí tak směrodatné práce, jaké máme k dispozici třeba pro Čapky, Vančuru, Haška, Olbrachta...

Je třeba říci, že s těmito úskalími se Pavla Jumrová vyrovnala velmi dobře a že její práce je systematická, koncizní a přesvědčivá. Do jisté míry k tomu pomohl právě Durych, který jako každý velký autor má svůj vyhraněný fikční svět, který se podstatně nemění, jinými slovy sémantické gesto v jeho tvorbě se do značné míry opakuje a variuje. Navíc Durych vnímal umění ne jako autonomní sféru lidské činnosti, ale jako tvoření, jehož posláním je zobrazit cestu k Boží milosti a věčnosti. Z toho také vyplývá jistá identičnost nebo podobnost postav, které v celku díla mívají obdobnou funkci.

Pavla Jumrová proto udělala velmi dobře, když po povinné kapitole o pojetí postavy v literární vědě a před možná nadbytečným srovnáním Durychových próz s některými literárními směry rekapitulovala autorovy názory na umění a svět. Podle Durychova pojetí dívčí krása upomíná na krásu ráje, ženy se neodcizily prvotnímu poslání člověka v ráji do té míry jako muži, a proto mohou mužům, obvykle hledajícím a bloudícím, zprostředkovat spojení s věčností a Bohem. Umění má tuto zásadní zkušenost sdělovat. Mohli bychom si položit otázku, zda tuto koncepci měl Durych hotovou už před svým vstupem literatury, nebo zda ji formuloval až na základě svých literárních děl, ale to není podstatné. Důležité je, že se do jeho tvorby, tedy i do sledovaných krátkých próz, promítá. Odtud opakující se motivy nebo spíš dějové situace lásky, pokoušení, chudoby, majetku a moci, pokory, pýchy, smrti, vykoupění, jimiž jsou vystavováni Durychovi hrdinové.

Vlastním jádrem práce je analytická část, kde Pavla Jumrová velmi precizně probírá jednotlivé Durychovy krátké prózy nejprve z perspektivy ženských postav (s. 29-55) a potom postav mužských (56-77). Prokazuje přitom schopnost subtilně vnímat a interpretovat literární texty. Musel bych opsat velkou část její práce, kdybych chtěl všechna zajímavá

pozorování a zjištění opakovat. Uvedu alespoň motivy tváře a očí, jméno/bezejmennost postav, barvu dívčích vlasů, schematičnost raného Svatého Jiří a dynamičnost postav v Boží duze, větší pozornost nitru mužských postav ve srovnání s ženskými. Pokud vím, řada těchto postřehů nebyla posud v durychovské literatuře zaznamenána.

Nesporným pozitivem práce je také její dobrý a funkční styl. Jenom zcela výjimečně jsem našel neobratnosti jako je nadbytek jmenného vyjadřování tam, kde má v češtině být určité sloveso ("...vlastnosti a hodnoty týkající se toho, že je voják... hrdost týkající se jeho funkce", s. 66; "Durychovým ovlivněním katolickým spisovatelem Léonem Bloy", s. 81). Kniha Ejhle člověk! je spíš esejistická než literárněkritická (s. 9). Drobné překlepy: "jak je ztvárněno jejich tělo a duše" (s. 25); "Zpívá část mši" (s. 46). Diplomantka pracovala s různými vydáními Durychových próz, aniž by komentovala jejich případné textové změny; v případě vydání Tří dukátů a Tří troníčků z roku 1957 si nejsem jist, zda v něm nejsou drobné cenzurní úpravy. Jan Dvořák a Nella Mlsová nejsou autoři, ale editoři publikace Bloudění časem a prostorem.

Tyto připomínky jsou marginální. Práci jsem četl s radostí a rád ji doporučuji k obhajobě. Navrhuji známku výborně.

12. 1. 2012

Jiří Holý